

F. KULMER, *Pegazov vrt*. Zagreb, Moderna galerija

groteskne izobličnosti kojima naglašava izražajnost figura i dramatičnost radnje (*Pegazov vrt*, 1981, *Veliko križanje*, 1981/82, *Bjeginac*, 1983).

Od 1983. slika platna velikoga formata sadržajno vezana uz mit. i alegorijske teme, prigušenim koloritom; brid crteža pretvara u snopove disonantnih boja, maniristički kombinira klasicizam s barokom i marginalizmima XIX. st. (*Velika zavjera*, 1983; *Dama s jednorogom*, 1984; *U vrtu muka*, 1986; *Ganimed*, 1987). Anakronistička faza traje do 1987, nakon čega slijedi kubo-metafizička faza u kojoj se vraća figuraciji i naraciji (*Velika Iza*, 1988; *Grifonova smrt*, 1989). Često se ironijom osvrće na modernizam, ili pak pop-artističkim pogledom na Picassa (*Vila misterija*, 1989) i Maljevičevu figuraciju (*Cvijet za Kazimira*, 1990).

U najnovijim radovima slijedi eklekticizam (*Minotaurov bijeg pred konjanikom*, 1993). Crtačka vještina i elegancija vidljiva je i u kostimografskim i scenografskim studijama za filmove *Seljačka buna* (V. Mimica, 1974) i *Šćepan Mali* (V. Bulajić, 1977). Objavio je grafičke mape *Osam serigrafija* (Zagreb 1958), *Tkanje od vremena* (uz esej J. Bratulića, Zagreb 1989) i *Preobražaj F. Kulmera* (s tekstom T. Ladana, Zagreb—Pariz 1990). Samostalno je izlagao na više od 300 izložaba.

LIT.: A. Glibota, Ferdinand Kulmer, Zagreb—Pariz 1990.

Ma. Bč. i R.

KULTURA ŽARNIH POLJA, jedinstvena kult. pojava kasnoga brončanoga doba (od ←XIII. do ←VIII. st.) nastala na prostoru Podunavlja, JI Alpa i S Balkana, odakle se širila i po sr. Europi sve do ruba Z Europe. Jedinstvo se očituje u dominantnom obredu spaljivanja pokojnika i pohranjivanja pepela u žare koje se ukapaju u jednostavne zemljane rake unutar prostiranih groblja, te u opće prihvaćenu sunčevu kultu. To je vrijeme najvećega dosega obrade bronce u prapov. Europi. Određene stilske varijacije osnovnih tipova keramičke i metalne ostavštine omogućile su izdvajanje više regionalnih kulturnih skupina, koje su pak osnova za uspostavu etničke strukture naroda starijega željeznoga doba. Na tlu Hrvatske poznate su četiri regionalne skupine. Najstarija je virovitička u sr. Podravini, Medimurju, dijelu Z Slavonije do podnožja Medvednica—Kalink (Virovitica, Sirova Katalena, Moravče—Sesvete, Gređani—Okučani). Nasljeđuje ju na većemu dijelu savsko-dravskoga međurječja skupina Zagreb (Zagreb—Vrapče, Zagreb—Horvati, Bregana—Kosovac, Drljanovac). Posljednjem razdoblju kulture žarnih polja pripada skupina Velika Gorica, rasprostranjena u sr. Posavini, Pokuplju, Turopolju i Hrv. zagorju (Velika Gorica, Krupače, Treščerovac, Ozalj, Žamarije) te skupina Dalj u Baranji, I Slavoniji i Z Srijemu (Dalj, Batina, Vukovar, Šaregrad). Od keramičkoga posuda pronađene su velike trbušaste ili bikonične žare, zdjele zaobljena trbuha i razgrnuta oboda koje su služile kao poklopci žarama, plitke zdjele uvučena i široko kanelirana oboda, trbušaste amfore stožasta vrata s dvije ručke na trbuhu te zdjelice s visokom ručkom. Toj kulturi pripada i velik

broj ostava brončanih predmeta: srpova, keltova, igala, narukvica, najstarijih tipova fibula, britva, noževa, vršaka za koplja, mačeva, bodeža (Peklenica, Kloštar Ivanić, Tenja, Bizovac, Brodski Varoš, Miljana, Legrad, Batina, Šaregrad).

LIT.: K. Vinski-Gasparini, *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj*, Zadar 1973. — Ista, *Kultura polja sa žarama i njezine grupe*, *Praistorija jugoslavenskih zemalja*, IV, Sarajevo 1983.

T. T. G.

KULUNDŽIĆ, Zvonimir, književnik (Osijek, 16. I. 1911 — Zagreb, 27. XII. 1994). Osim kritika, studija i povijesnih radova s područja književnosti, pisao je i o lik. umjetnostima. Objavio članke o srp. umjetnicima u listu »Beogradske opštinske novine« (1939—41). S područja bibliografije (uključujući i umjetničku opremu knjige) objavio djelo *Knjiga o knjizi* (Zagreb 1951. i 1957). Istraživao stariju hrv. karikaturu.

BIBL.: Ignjat Job, ČIP, 1954, 13; *Ljepota knjige u opusu Ljube Babića*, *Bulletin JAZU*, 1960, 2—3; *Glagoljska štamparija XV—XVI stoljeća*, *Kosinj—Senj—Rijeka*, *Senjski zbornik*, II, Senj 1966; *Slikar Slavonije Iso Jung*, *Zbornik Đakovštine*, I, Vinkovci 1976; *Najstarije karikature u Hrvatskoj u jednom rukopisu s djelom Marka Marulića, s kraja XVI stoljeća*, ŽU, 1976, 24—25; *Ta rič hrvacka...*, Zagreb 1979.

Ž. Sa.

KUMAN, Ante, slikar i grafičar (Apatin, 13. III. 1902 — Zagreb, 9. VI. 1978). Studirao arhitekturu u Beču, diplomirao slikarstvo na Akademiji u Münchenu (H. Groeber). Usavršavao se u Rimu, Parizu i Münchenu. Bio je profesor na srednjim školama u Bjelovaru i Zagrebu. Radio u ulju i akvarelu figuralne kompozicije, mrtve prirode, portrete, pejzaže i vedute, brojne grafičke listove (drvorez, bakropis, bakrorez, litografija). Izlagao samostalno u Zagrebu 1928, 1929. i 1933. Izradio u bakropisu seriju portreta hrv. književnika.

P. C.

KUMBATOVIĆ, Mila, slikarica i kiparica (Omišalj, 17. VI. 1915). Završila studij slikarstva na Akademiji u Zagrebu 1939. Izgrađivala se na tradiciji postimpresionizma i cézannizma; uz pomoć geometrijske konstrukcije fiksirala pejzažne i arhitekturne značajke otoka Krka. Slikala mrtve prirode i portrete, pojednostavnjenih oblika i dinamičnih kromatskih ritmova i odnosa (*Portret Krčanke*, 1954). U kasnijem razdoblju približila se apstrakciji biomorfnihi asocijacija, oporih i monokromnih površina (*Slojevitosti kruga*, 1976). Bavi se mozaikom, radi objekte i skulpture u metalu. U Tvornici parnih kotlova u Zagrebu i Željezari u Sisku izvela ciklus *Industrijska skulptura* (1975—80), rabeći elemente strojeva i gotove tvorničke proizvode kao dijelove slobodnih trodimenzijskih konstrukcija (*Mali totem*, 1975; *Vladar*, 1978; *Kosa kugla*, 1980). Samostalno izlagala u Zagrebu, Krku, Rijeci, Beogradu i Parizu.

Ž. Sa.

KUMROVEC, selo u Hrvatskome zagorju. U rodnoj kući Josipa Broza Tita (građena 1860. kao prva zidanica u mjestu) smješten je od 1953. Memorijalni muzej maršala Tita, koji ujedno ima i folklorni značaj. Uz